

Петровська О.М.,
к.е.н., доцент та бакалавр
кафедри управління персоналом і економіки праці,
Подопригора Є.Ю.,
здобувач освіти, 3-й курс бакалавріату
Одеський національний економічний університет

ЛІДЕРСТВО В УПРАВЛІННІ ТА ОСОБИСТІСНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ КЕРІВНИКА

Зростаюча конкуренція, швидкі зміни на ринку і нові технології вимагають від керівників більшого рівня адаптивності та творчості, що робить особистісні якості керівника важливими. Все більш вимогливими стають споживачі та інвестори, які звертають свою увагу на внутрішню культуру підприємства та етичність ведення бізнесу загалом. Внутрішні риси керівника, такі як чесність, відповідальність та співчутливість, стають ключовими для забезпечення сталості та успіху організації.

Також зростає увага до психологічного благополуччя в компанії: дослідження показують, що благополуччя працівників та культура організації впливають на продуктивність та робочі відносини [2]. Керівники повинні мати якості, які допомагають створенню сприятливого та надихаючого середовища для роботи – бути лідерами.

У світлі змінюючогося підходу до управління, лідери стають важливими фігурами для створення і підтримки інноваційних та вдосконалених команд, що здатні досягати стратегічних цілей.

Лідерство є скрізь, де є влада і організація. Слово "лідер" у перекладі з англійської (leader) означає провідник, керівник. У цьому значенні воно віддавна знайоме всім народам.

Лідерство включає кілька функцій і процесів. Простіше кажучи, це включає процес спрямування людей на досягнення конкретних цілей. Процес передбачає контроль, управління та навіть маніпулювання. Лідерство має велике значення. Як правило, групи людей потребують ефективного керівництва та опіки. Процес дозволяє своєчасно досягти основних цілей. Очевидно, що організації складаються з різних особистостей, які мають знайти спільну мову та діяти узгоджено.

Поняття "лідер" пов'язано з поняттями "управління" і "керівник". Усі поняття мають як спільне так і відмінне. Звернемо увагу на суміжні риси та охарактеризуємо їх.

Лідер – особистість, що користується визнанням та авторитетом в групі та людиною за якою група визнає право приймати рішення про дії у важливих ситуаціях, планувати, бути організатором діяльності групи і регулювати відносини в ній.

Лідерство – це створення позитивних, непоступових змін через ретельне планування, бачення та стратегію. Розширення можливостей робочої сили та адаптивне прийняття рішень також додають до найважливіших атрибутів

лідерства. Найчастіше люди пов'язують лідерство з посадою в організації. Але лідерство не має нічого спільного з титулами, керівництвом чи особистими планами. Це також не обмежується такими рисами особистості, як краще бачення чи харизматичність особистості [4, с.67]. Лідера скоріше обирають на підсвідомому рівні. Це більше схоже на процес соціального впливу, який максимізує зусилля інших для досягнення спільної мети. Воно виникає через соціальний вплив і вимагає людських ресурсів для досягнення запланованих результатів.

Формальний лідер призначається або вибирається, набуваючи таким чином офіційного статусу керівника. Неформальний лідер – це член групи, який найбільш повно у своїй поведінці відповідає груповим цінностям і нормам. [3, с.41-42].

Успішне лідерство залежить від наявності необхідних якостей та рис характеру у керівника. Дослідники діяльності виконавчих директорів в Великобританії визначили перелік характеристик (по зменшуваній значимості) що впливають на успіх справи.

Цей перелік уявляє собою поєднання навичок та різноманітного досвіду, який ці навички розвиває. Цим підкреслюється той факт, що природні дані лише частина загальної картини. Вони розвиваються шляхом накопичення досвіду та завдяки ситуаціям, в яких потенційним та діючим лідерам доводиться себе проявляти.

Лідерство - здебільшого якість набута. Успішні лідери вдосконалюють природні дані по мірі набування ними досвіду в професійному та життєвому напрямках. На допомогу можуть прийти, як літературні джерела, так і ситуативні поради від старших чи вищих по рангу.

Важливим у вдосконаленні цієї набутої риси є уважність. Необхідно вміти спостерігати за всіма членами групи та процесом загалом, вміти бути на крок попереду.

Ефективність управління в значній мірі визначається відповідністю особистих характеристик керівника вимогам і функціям, які він має виконувати в організації. Узагальнено, вимоги до керівника виражаються через соціальні ролі, які надаються йому підприємством, такими як лідер, адміністратор, планувальник і підприємець. Існує також більш детальна класифікація ролей керівника, таких як мислитель, штабний працівник, організатор, кадровик, вихователь, постачальник, громадський працівник, інноватор, контролер і дипломат. Важливі особисті характеристики керівника, які пов'язані з його суб'єктивними якостями, вказані нижче в табл.1 [1].

Таблиця 1

Особисті характеристики керівника, які пов'язані з його суб'єктивними якостями

Риси або здібності	Характеристика
Компетентність та інтелект	виражається в розумових здібностях та здатності до саморозвитку

Продовження табл. 1

Домінантність	впевненість у собі, самодисципліна, емоційна стійкість
Творчість та креативність	нестандартний підхід, жага до унікальності
Цілеспрямованість	бажання досягнення цілей, стійкість
Комунікабельність і товариськість	вміння працювати з людьми, відкритість
Надійність	відповідальність у взаємині з підлеглими, керівництвом і клієнтами
Рішучість	наполегливість, готовність приймати відповідальність

Не менш важливим як для організації так і для керівника – наявність лідерських якостей. Кращі лідери відповідають загальним цінностям, таким як справедливість, рівність, неупередженість, цілісність, чесність і довіра [1].

Характерні якості лідера наведено на рис.1.

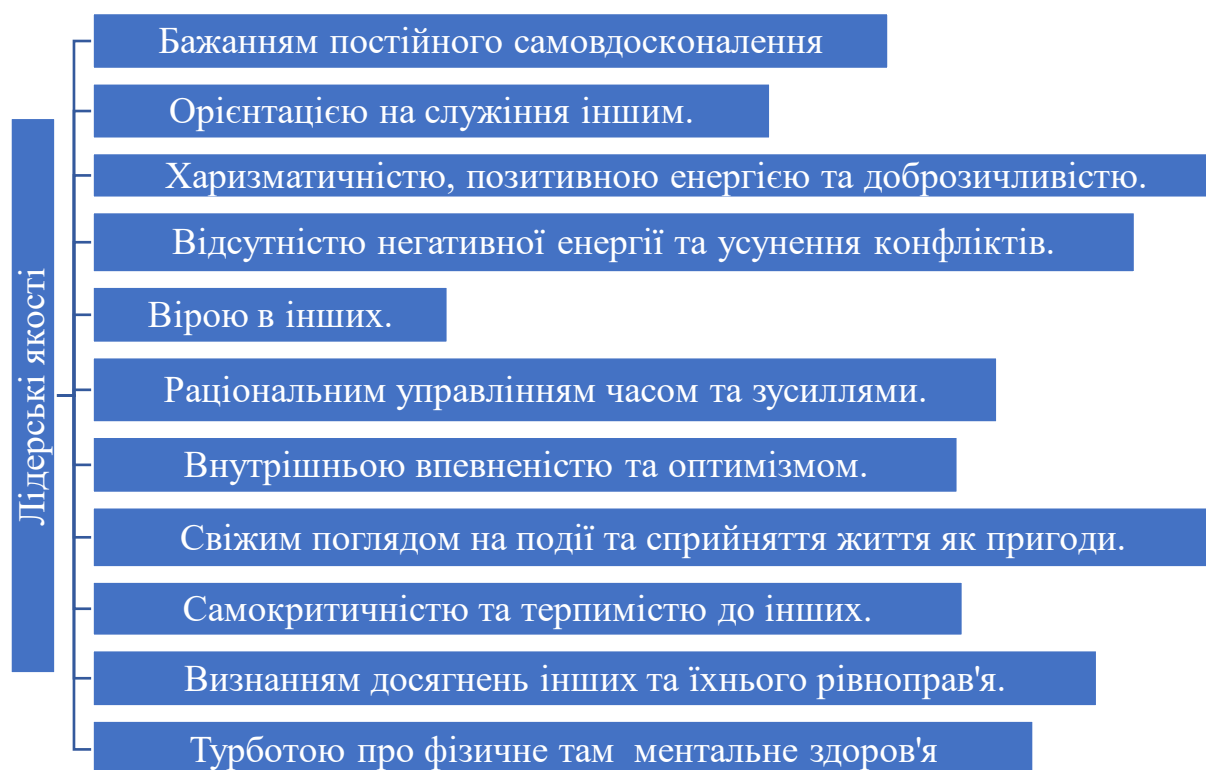

Рис. 1. Провідні лідерські якості

Таким чином саме комбінуючи лідерські якості з особистісними характеристиками керівника можна стати успішним управлінцем та забезпечити сталий розвиток компанії.

Звичайно не можна обійтись без негативних аспектів, адже в кожному присутні й неприємні риси характеру.

Деякі з «темних сторін» особистості - наприклад нарцисизм, надмірна драматизація подій, критичне ставлення до оточення і зосередженість на чіткому дотриманні правил - насправді позитивно впливають на низку аспектів розвитку лідерських рис.

Негатив особистості має бути адаптивним до відповідної ситуації, пояснюють психологи. Надмірна кількість негативних рис може перерости в патологію і призвести до краху кар'єри. Наприклад, самозакохані люди добре проходять співбесіди, де від кандидатів очікують упевненості в собі, однак їхня схильність ставити себе попереду інших і надто часто приписувати собі всі заслуги може спричинити тертя між колегами. Працівники, які люблять точно дотримуватися правил, можуть бути корисні в галузі бухгалтерського обліку або юридичних відділах, але менш ефективні в продажі або підрозділах маркетингу [5].

На нашу думку, лідерство формує плацдарм для інновацій і трансформації всередині організацій. Більшість стратегій лідерства відіграють важливу роль у запровадженні ініціатив щодо трансформації або змін в організаціях. Ця практика залишається вкоріненою в позитивних системах цінностей і переконаннях. Лідерство застосовне для виховання та розвитку конструктивних моделей поведінки та організаційної культури. Актуальність дослідження особистих характеристик керівника та їх впливу на управління лишається важливою для сучасного бізнесу, оскільки ця тема допомагає розуміти, як керівники можуть досягати успіху та сприяти розвитку своїх організацій у складному та змінюючому світі.

Список літератури:

1. Никифорова В. Г. Навчальний посібник «Управління персоналом»; Одеса; ОНЕУ, 2013. 54 с.
2. Klajkó D. Journal of International Cooperation and Development. The Effect of Organizational Culture on Employee Well-Being: Work- Related tress, Employee Identification, Turnover Intention / 2019. 23 p.
3. Близнюк С.В., Остапенко А.В. Конкурентний потенціал підприємництва як категорія сучасних економічних досліджень. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. № 7. С. 41–42.
4. Александрова С.А. Конспект лекцій з курсу «Управління персоналом» / С. А. Александрова; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2015. 67 с.
5. Негативні риси характеру допомагають стати лідером: zn.ua URL: https://zn.ua/ukr/SOCIUM/negativni_risi_harakteru_dopomagayut_stati_lidero m.html